

दिव्यांग कल्याण विभागांतर्गत राबविण्यात येणा-या वैयक्तिक लाभाच्या योजनेंतर्गत शालांतपूर्व परिक्षोत्तर (प्री-मॅट्रिक) शिक्षण घेणाऱ्या दिव्यांग विद्यार्थी लाभार्थ्यांना त्यांच्या आधार क्रमांक संलग्नित बँक खात्यात MahaDBT पोर्टलद्वारे थेट रक्कम जमा करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

दिव्यांग कल्याण विभाग

शासन निर्णय, क्रमांक : दिव्यांग-२०२५ / प्र.क्र. ११/E Office No. 1320392 / दिव्यांग कल्याण-८

३१,३२,३५ ए, तिसरा मजला, ए-विंग, मित्तल टॉवर,

नरीमन पॉईंट, मुंबई - ४०० ०२१.

दिनांक :- १५ सप्टेंबर, २०२५

- वाचा:**
१. शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग, क्रमांक:- इडीडी-१२८८/३७०५१/कें.नं.३०९/सुधार-२, दिनांक ९ ऑगस्ट, १९९०
  २. शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक:- इडीडी-२००३/प्र.क्र. ७१/ सुधार-२, दिनांक १५ नोव्हेंबर, २००३
  ३. शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक:-इडीडी-२०१३/प्र.क्र. ९१/ अ.क्र.२, दिनांक ३० ऑगस्ट, २०१४
  ४. महाराष्ट्र आधार (वित्तीय व इतर अर्थसहाय्य, लाभ व सेवा यांचे लक्षित वितरण) अधिनियम २०१६.
  ५. शासन निर्णय, वित्त विभाग, क्रमांक: संकिर्ण -२०२२/प्र.क्र. २७/अर्थबळ, दिनांक ८ जून, २०२२

प्रस्तावना:-

महाराष्ट्र आधार (वित्तीय व इतर अर्थ सहाय्य, लाभ आणि सेवा यांचे लक्षित वितरण) अधिनियम, २०१६ अंतर्गत शासनाकडून देण्यात येणारे कोणतेही अर्थसहाय्य, वित्तीय लाभ व सेवांच्या प्रयोजनार्थ संबंधित लाभार्थ्यांचे अधिप्रमाणन करुन किंवा पुरावा म्हणून आधार क्रमांक प्राप्त करुन त्या आधारे लाभार्थ्यास थेट त्यांच्या आधारसंलग्नीत बँक खात्यात लाभाची रक्कम जमा करणे आवश्यक आहे.

तसेच राज्य शासनाच्या वैयक्तिक लाभाच्या योजनांमध्ये थेट लाभ हस्तांतरण (DBT) प्रक्रिया राबविण्यात येत असुन, या अंतर्गत आधार क्रमांकाचा व्यापक प्रमाणावर वापर करण्यासंदर्भात शासनाचे

धोरण आहे. त्यानुषंगाने वित्त विभागाच्या दिनांक ८ जून, २०२२ च्या शासन निर्णयान्वये वैयक्तिक लाभाच्या योजना पात्र लाभार्थ्यांपर्यंत पोहोचविण्यासाठी करावयाच्या उपाययोजना निश्चित करण्यात आल्या आहेत. यानुसार शिष्यवृत्तीसाठी पात्र कोणताही विद्यार्थी लाभपासून वंचित राहू नये म्हणून शिष्यवृत्तीशी संबंधित सर्व विभागांच्या योजना आधार संलग्निकृत करूनच दिनांक १ जानेवारी, २०२३ पासून DBT मार्फत शिष्यवृत्ती विद्यार्थ्यांच्या खात्यात जमा करण्यात यावी असे सूचित करण्यात आले आहे.

दिव्यांग कल्याण विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या विविध शैक्षणिक योजना तसेच वैयक्तिक लाभाच्या योजनांची अधिक चांगल्या व पारदर्शक पद्धतीने अमंलबजावणी करण्याकरिता व योग्य आणि पात्र लाभार्थ्यांना अचूक लाभ देण्यासाठी लाभार्थ्यांच्या आधार क्रमांकाची व त्याच्या बँक खात्यासंबंधी नोंद असणे आवश्यक आहे.

त्यानुसार दिव्यांग कल्याण विभागामार्फत दिव्यांग विद्यार्थी लाभार्थ्यांकरिता राबविण्यात येणाऱ्या शालांतपूर्व शिक्षण घेणाऱ्या दिव्यांग विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती देण्याची योजना या योजनेचा लाभ थेट लाभार्थी व पालक यांच्या आधार संलग्नीत संयुक्त बँक खात्यात MahaDBT पोर्टलद्वारे जमा करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

शालांतपूर्व शिक्षण घेणाऱ्या दिव्यांग विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती देण्याची योजना या योजनेंतर्गत पात्र दिव्यांग विद्यार्थी लाभार्थी व पालक यांच्या आधार संलग्नीत संयुक्त बँक खात्यात थेट MahaDBT पोर्टलद्वारे शिष्यवृत्तीची रक्कम अदा करणेबाबत शासन पुढीलप्रमाणे धोरणास मान्यता देण्यात येत आहे. :-

१. महाराष्ट्र आधार (वित्तीय व इतर अर्थ सहाय्य, लाभ आणि सेवा यांचे लक्षित वितरण) अधिनियम, २०१६ नुसार शालांतपूर्व (प्री मॅट्रिक) दिव्यांग विद्यार्थी लाभार्थ्यांना अर्थसहाय्य, वित्तीय लाभ किंवा सेवा मिळविण्यासाठीची अट म्हणून एखाद्या व्यक्तीची ओळख सिध्द करण्याच्या प्रयोजनार्थ, अशा व्यक्तीचे अधिप्रमाणन करणे किंवा आधार क्रमांक असल्याचा पुरावा सादर करणे आवश्यक राहिल. त्यानुसार योजनांतर्गत देय वित्तीय लाभाची रक्कम ही लाभार्थी व पालक यांच्या आधार संलग्नीत संयुक्त बँक खात्यात थेट जमा करण्यात यावी.
२. सदर प्रयोजनार्थ माहिती व तंत्रज्ञान संचालनालयाकडून केंद्रीभूत थेट लाभ हस्तांतरण प्रणालींतर्गत (State DBT Portal) <https://prematric.mahait.org> हे पोर्टल विकसित करण्यात आले असून, सदर State DBT Portal प्रणालीमार्फत शालांतपूर्व शिक्षण घेणाऱ्या दिव्यांग विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती देण्याची योजना या योजनांतर्गत लाभ मिळण्याकरिता अर्ज करण्यापासून ते रक्कम लाभार्थी व पालक यांच्या आधार संलग्नीत संयुक्त बँक खात्यात जमा करण्यापर्यंतच्या सर्व प्रक्रिया राज्यस्तरीय DBT पोर्टलमार्फत करणे अनिवार्य राहिल.

३. शालांतपूर्व शिक्षण घेणाऱ्या दिव्यांग विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती देण्याची योजना या योजनेतर्गत दिव्यांग विद्यार्थ्यांनी शिष्यवृत्तीसाठी अर्ज करताना लाभार्थी व पालक यांचे आधार संलग्नीत संयुक्त बँक खाते, आधार क्रमांक व आधारसंलग्न वैश्विक ओळखपत्र (UDID) इ. माहिती MahaDBT पोर्टलवर भरणे अनिवार्य राहिल.
४. शालांतपूर्व शिक्षण घेणाऱ्या दिव्यांग विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती देण्याची योजना या योजनेच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी आयुक्त, दिव्यांग कल्याण आयुक्तालय, पुणे यांना समन्वय अधिकारी" तसेच "आहरण व संवितरण अधिकारी" म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.
५. उपरोक्त योजनेकरीता स्टेट बँक ऑफ इंडिया येथे संबंधित आहरण व संवितरण अधिकारी यांच्या स्तरावरून बँक खाते उघडावे व सदर योजनेचा लाभ संबंधित लाभार्थी व पालक यांच्या आधार संलग्नीत संयुक्त बँक खात्यामध्ये जमा होईल याची खातरजमा करावी.
६. शालांतपूर्व शिक्षण घेणाऱ्या दिव्यांग विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती देण्याच्या योजनेच्या शासन निर्णय, दिनांक १५ नोव्हेंबर, २००३ मधील शिष्यवृत्तीसाठी पात्रतेचे निकष पूर्वीप्रमाणेच लागू राहतील.
७. महाडीबीटी प्रणालीवरील योजनांच्या अटी व शर्तीनुसार प्रत्यक्षातील अंमलबजावणी, प्राप्त होणाऱ्या अर्जाची पात्रतेची तपासणी, नियमानुसार मंजूरीबाबत संबंधित जिल्ह्याचे जिल्हा दिव्यांग सक्षमीकरण अधिकारी, जिल्हा परिषद हे अंतिमतः जबाबदार राहतील.
८. वरील योजनेतर्गत आधार क्रमांक संलग्नित बँक खात्यावर लाभ देण्याबाबतची कार्यवाही करताना लाभार्थ्यांच्या आधार क्रमांक, बँक खाते क्रमांक व त्याच्याशी संबंधित कोणतीही वैयक्तिक स्वरूपाची माहिती जाहीरपणे प्रकाशित करू नये, किंवा अशी माहिती ऑनलाईन प्रणालीद्वारे लाभार्थ्यांव्यतिरिक्त अन्य कोणालाही उपलब्ध होणार नाही, याची खबरदारी घेण्यात यावी. लाभार्थ्यांना लाभ देण्यापुरताच अशा माहितीचा वापर करण्यात यावा आणि याविषयी केंद्रीय आधार अधिनियम, २०१६ तसेच माहिती तंत्रज्ञान अधिनियम, २००० व त्याखालील नियम २०११ मधील तरतुदीचे पालन करून कार्यवाही करण्यात यावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक क्रमांक २०२५०९१५१७००१३५०३५ असा आहे. सदरचे आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(रा. भा. गायकवाड)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति

१) मा. राज्यपालांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.

- २) मा. मुख्यमंत्री महोदयांचे खाजगी सचिव मंत्रालय, मुंबई.
- ३) मा. उप मुख्यमंत्री (नगर विकास) यांचे खाजगी सचिव मंत्रालय, मुंबई.
- ४) मा. उप मुख्यमंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे खाजगी सचिव मंत्रालय, मुंबई.
- ५) मा. मंत्री, दिव्यांग कल्याण विभाग यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ६) सचिव, दिव्यांग कल्याण यांचे वरिष्ठ स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ८) अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ९) महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) / (लेखापरीक्षा)-१, महाराष्ट्र, मुंबई.
- १०) महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) / (लेखापरीक्षा)-२, महाराष्ट्र, नागपूर.
- ११) संचालक लेखा व कोषागारे संचालनालय, मुंबई.
- १२) प्रादेशिक दिव्यांग सक्षमीकरण अधिकारी, दिव्यांग कल्याण (सर्व).
- १३) जिल्हा दिव्यांग सक्षमीकरण अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
- १४) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
- १५) निवासी लेखापरिक्षक अधिकारी, मुंबई.
- १६) जिल्हा कोषागार अधिकारी (सर्व).
- १७) विभागातील सर्व सह सचिव/उप सचिव/अवर सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- १८) कार्यासन (व्यय-१४) वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १९) निवड नस्ती (दिव्यांग कल्याण-८)